

**INVENTÁŘE A KATALOGY
STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU ROKYCAN**

**ARCHIV OBCE
HOLOUBKOV
(1860) 1880 - 1945
Inventář**

Zpracoval: Petros Cironis, prom. hist.

**Čís. evid. karty: 28
Evidenční číslo pomůcky: 130**

ROKYCANY 2004

Obsah

I. Vývoj původce fondu	3
Správní vývoj obce v období 1850-1945	4
Průmysl v Holoubkově	7
Volby od r. 1892	9
Po vyhlášení samostatnosti	12
Spolky působící v Holoubkově	13
II. Vývoj a dějiny fondu	14
III. Pořádání a inventarizace	15
IV. Rozbor obsahu fondu	15
V. Záznam o pořádání fondu a vyhotovení pomůcky	16
Přílohy 1-5	17-20
Inventář	22
Základní údaje o fondu	24

I. Vývoj původce fondu

Původcem fondu je obecní úřad a orgány obecní samosprávy obce Holoubkova, působící v letech 1881-1945.

Jedním z významných výdobytků revolučních událostí roku 1848 v habsburské monarchii byla i rozsáhlá správní reforma, která od základu změnila správu říše. Na základě říšského zákona ze dne 7. září 1848 byly zrušeny patrimoniální úřady, které byly nově nahrazeny konstituovanými obcemi. Součástí těchto rozsáhlých reforem bylo i zřízení okresních (podkrajských) úřadů, spravujících tzv. politické okresy, a soudní správa zřízením okresních soudů. Tím byla od základů odbourána stará a již nevyhovující patrimoniální správa, v níž správní i soudní pravomoc vykonávala vrchnost.

Jedním ze 79 nově zřízených okresních hejtmanství v král. Českém v r. 1850, byl i Podkrajský (Okresní) úřad v Hořovicích. Původně byl úřední název "Podkrajský úřad v Hořovicích" ale brzy na to se oficiálně používal název "Okresní hejtmanství" ("Bezirkshauptmantschaft"). V r. 1855 k prvnímu zásahu do správní organizace země zřízením tzv. smíšených okresních úřadů co soudů, čímž byl zřízen smíšený okresní úřad co soud i ve Zbizoze. Tento stav trval do roku 1868, kdy vstoupila v platnost další reorganizace správy, která v první řadě zrušila společnou politickou a soudní správu. V této reformě se původně se počítalo s tím, že v Rokycanech bude zřízen tzv. velký politický okres, který by se skládal z obvodů soudních okresů Rokycany a Zbiroh, ale v konečném znění byl rokycanský okres zrušen a jeho obvod připojen k Okresnímu hejtmanství Plzeň. Současně byl zrušen i smíšený Okresní úřad ve Zbizoze a obvod soudního okresu Zbiroh byl opět připojen k Okresnímu hejtmanství Hořovice.

Jednou z 47 katastrálních obcí soudního okresu Zbiroh, zřízeného v r. 1850, byla i malá hutnická osada Holoubkov, připomínána v rožmberském urbáři r. 1379. Holoubkov patří k obcím, které v r. 1850, při zakládání místních obcí, neprosadil u Okresního hejtmanství v Hořovicích samostatnost obce, a byl připojen k místní (politické) obci Medový Újezd. Stalo se tak zřejmě proto, že Holoubkov měl v té době výrazný charakter dělnické kolonie hutníků, pracujících v místních hutích. Jako dělnická kolonie neměl Holoubkov ani velké katastrální území a dělnické domky byly prosté, chudé a často bez zahrádek a pozemků. Obce tohoto typu neměly zpravidla možnost samostatné existence, i když na druhé straně Holoubkov ležel na výhodné obchodní silnici z Prahy do Plzně a posléze i na železniční trati z Prahy do Plzně a Bavor. V r. 1853 měl Holoubkov 451 obyvatel a jeho území měřilo 733 jiter a 950 čtverečních sáhů, což v porovnání s jinými obcemi zbizožského soudního okresu nebylo málo. Je však zajímavé, že obec Drahoňův Újezd, k níž byl připojen, sice měla 2429 jiter a 870 čtverečních sáhů, ale jen 361 obyvatel, čili téměř o sto obyvatel méně než Holoubkov.

Holoubkov, ležící 432 metrů nad mořem, však měl podobné osudy jako řada dalších obcí, v nichž byl průmysl. Jeho prudký rozvoj v následujících desetiletích a jeho vhodné komunikační položení působily příznivě na rozmachu obce. Svědčí o tom i tabulka o počtu obyvatel v období 1850-1945:

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	451	-
1869	571	54
1880	564	65
1890	801	90

(Kronikář uvádí 799 obyvatel a 85 obydlých domů. Dle náboženství bylo 778 katolíků, 13

protestantů augšpurského vyznání, 6 izraelitů a 2 bez vyznání. Dle národnosti bylo 779 Čechů a 20 Němců – z toho 795 rakouských občanů a 4 cizozemci)

1900	889	111
------	-----	-----

(Dle kronikáře bylo v obci 110 obydlených domů a 886 obyvatel, z toho 855 Čechů, 24 Němců a 7 cizozemců)

1910	968	124
------	-----	-----

1921	880	125
------	-----	-----

(Kronika obce uvádí 126 domů a 234 bytů, 879 obyvatel, z toho 830 Čechů, 33 Němců a 6 jinozemců. Dle náboženství bylo 379 katolíků, 434 bez vyznání, 51 evangelíků, 9 československých katolíků a 6 izraelitů)

1930	823	135 ¹
------	-----	------------------

(Dle sčítání lidu z r. 1930 bylo v obci dle kroniky 140 pop. Čísel, 120 obydlených domů s 236 bytovými stranami. Z celkového počtu 823 obyvatel bylo 812 Čechů a 11 Němců, 362 katolíků, 132 československých evangelíků, 3 Židé, 306 bezvěrců, 13 čl. evang. vyznání augšpurského a 2 Jednoty bratrské.)

Krutá zima 1928-1929 zničila značné množství ovocných stromů. Snížení počtů ovocných stromů se odrazilo také při sčítání ovocných stromů v r. 1931, kdy bylo zjištěno, že v obci bylo jabloní – 894, hrušní 357, třešní 97, višní 63, švestek 528, slív 32, meruněk 1, broskví 1, vlašských ořechů 7 atd..

Správní vývoj obce v období 1850-1945

V roce 1850 byl v městyši Zbiroze se známým zámekem zřízen okresní soud, který zde působil do roku 1949. Do jeho obvodu spadalo 47 katastrálních obcí. Obce spadající do obvodu okresního soudu spadaly pod Okresním hejtmanstvím v Hořovicích. Při správní reformě, která vešla v život v r. 1855 byly v Českém království zřízeny tzv. smíšené okresní úřady co soudy, což znamenalo, že v obvodu každého okresního soudu byl zřízen i okresní úřad. Okresní soud i okresní úřad měly společného představeného, jimž byl okresní hejtman. Takovým způsobem byl zřízen ve Zbiroze i okresní úřad. Jeho působení však bylo krátké, neboť bylo zjištěno, že sloučením státní a soudní správy došlo zejména v činnosti soudů k omezení jejich samostatného působení. Proto byla v r. 1868 uvedena v život další rozsáhlá správní reforma, dle které byla opět odloučena státní správa od správy soudní. V důsledku toho byl zrušen i okresní úřad ve Zbiroze a jeho obvod připadl opět k Okresnímu hejtmanství Hořovice. Je zajímavé, že již v roce 1866 se jednalo o připojení soudního okresu Zbiroh k okresnímu hejtmanství Rokycany a nikoliv k Okresnímu hejtmanství Hořovice, jak se nakonec stalo.

Okresní hejtmanství Rokycany bylo založeno v r. 1850 a skládalo se z obvodů soudních okresů Rokycany a Blovice, a spravovalo 111 katastrálních obcí. Ačkoliv v přípravném návrhu o novém správním rozdělení země se počítalo s vytvořením velkého rokycanského okresu, tvořeného obcemi soudního okresu Rokycany, Zbiroh i části obcí okresu Blovice, v definitivní verzi, která vešla v platnost v roce 1868, však byl politický okres Rokycany zrušen a jeho obvod byl připojen k Okresnímu hejtmanství Plzeň.

Lze tedy konstatovat, že v období 1868-1896 obvod soudního okresu Zbiroh náležel k Okr. hejtmanství Hořovice, zatímco rokycanský obvod k Okresnímu hejtmanství Plzeň.

Značný rozmach průmyslu zejména v oblasti Rokycanska v 70.-90. letech 19. století (těžba uhlí na dvou uhelných pánvích radnické a mirošovské, značný rozmach průmyslu železářského, chemického i sklářského), a značná koncentrace dělnictva vedly k tomu, že počínaje 1. zářím

¹ Statistické údaje citovány dle Retrospektivního lexikonu obcí ČSSR 1850-1970, vyd. Federální statistický úřad v Praze 1978

1896 byl politický okres Rokycany obnoven se sídlem okresního úřadu v královském svobodném městě Rokycany; politický okres se skládal z obvodů okresních soudů Rokycany a Zbiroh. V obou obvodech působily od roku 1866 i samosprávné okresy, řízené okresními zastupitelstvími.

Obec Holoubkov, která patřila v letech 1850-1949 k okresnímu soudu Zbiroh, sdílela osudy tohoto okresu. Po připojení soudního okresu Zbiroh v r. 1896 k Okresnímu hejtmanství Rokycany, náležel rovněž Holoubkov k témuž okresu do r. 1945, respekt. do r. 2003.

Průběh zakládání obcí v obvodu soudního okresu Zbiroh byl obdobný jako v sousedním okrese rokycanském. Četné katastrální obce nebyly v r. 1850 připraveny na vedení místní samosprávy buď proto, že měly malý katastr nebo neměly žádné vlastní příjmy, nebo se osamostatnění obce zalekly, takže ztratily takto možnost dalšího samostatného vývoje. Až později, kdy se ukázalo, že sousední obce, které měly stejné problémy, si vedly dobře, začal proces žádostí o osamostatnění. Obce, kterým se nepodařilo osamostatnit se brzy, se dostaly na dvě desetiletí do pasti, neboť střídání častých správních reforem v období 1855-1868 a prusko-rakouská válka v roce 1866 narušily plynulé jejich vyřizování. Žádosti obcí v důsledku těchto změn byly zpravidla odkládány až po uvedení nových reforem v život. Naději na brzké vyřízení žádostí o osamostatnění neměly šanci ke kladnému vyřízení i dlouho po prusko-rakouské válce. Obdobný osud měla i katastrální obec Holoubkov.

První žádost o osamostatnění z r. 1867

Jelikož v roce 1850 se Holoubkov nestal samostatnou obcí, podali jeho představitelé v r. 1867 žádost o odloučení od Medového Újezda. Jejich žádost po příznivém doporučení okresního výboru projednalo Okresní zastupitelstvo Zbiroh na své schůzi dne 28.12.1867. Proti osamostatnění Holoubkova se jednoznačně postavil vrchní správce panství Zbiroh p. Kučera, “poněvadž obec Holoubkovská (...) takořka ... skládá se ze samých chaloupek bez pozemků a obyvatelstvo Holoubkova z největšího dílu (...) k třídě dělnické náleží.” Upozornil rovněž, že “doména” čili panství Zbiroh platí 383 zl. a 20 kr., zatímco všichni ostatní obyvatelé jen 248 zl. 6 krejcarů daní, že tedy panství platí o 100% větší daně, než oni. “Pan vrchní klade na to váhu, že by se oddělením posad spojených obcí břemeno na doménu vypadající se zvýšilo, anto se v pádu oddělení působnost obce stane širší.” Rovněž si stěžoval na to, že “doména také pozvána měla býti k schůzi a jmenovitě zvláště k oné, ve které se o přednesu o oddělení se jednalo”, což se podle něj nestalo, ačkoliv správa panství má virilní hlas v každé obci. Zástupce obce p. Kleinhampl však s tím nesouhlasil, neboť se domníval, že odloučením Holoubkova by odpadly zbytečné výdaje a diety za cesty z Holoubkova do Medového Újezda a obráceně. Rovněž připomněl, že onoho jednání zástupců obce byl přítomen c.k. hutní správce Hugo z Brunbergu, jakožto člen výboru. Žádost Holoubkovských nepodpořil ani přítomný “zeměpanský komisař”, tedy představitel Okresního hejtmanství Hořovice, který připomněl, že “žádosti za oddělení vždy c.k. okresní úřad obdr

ží, aby se v příčině lidnatosti, daní a jmění obcí vyslovil, a pronáší domněnku, že sotva důvod p. Kleinhampla postačí.” Na druhé straně se jich zastal starosta Okresního zastupitelstva Zbiroh dr. Štika, který se vyslovil pro vyhovění žádosti, “avšak ne z důvodu p. Kleinhampla, alebrž vzhledem k tomu, že v Holoubkově mnoho dělnického lidu se nachází, a v pádu takovém je vždy žádoucí, aby představený stále byl. Poté se přijímá doporučení žádost na základě důvodů dr. Štíky právě vzpomenutého.”² Zdá se tedy, že žádost Holoubkovských nebyla zemským výborem kladně vyřízena, neboť ještě v září r. 1873 se v zápisech ze schůzi Okresního výboru Zbiroh o spojených obcích Medový Újezd-Holoubkov.

2 Zápisy ze schůzi Okresního zastupitelstva Zbiroh ze dne 28.12.1867, Státní okresní archiv Rokycany

Důvody, proč žádost Holoubkova z roku 1867 o osamostatnění nebyla kladně vyřízena, nejsou nám známy. Tím byl dán prostor k dalším žádostem o odloučení a k dalším dlouhotrvajícím jednáním v úřadech o této žádosti. Zpravidla žádost místního radního a místního výboru musela být předložena představenstvu příslušné obce, s níž katastrální obec byla spojena, pak tatáž žádost – i bez kladného přístupu obecního představenstva – byla předložena k vyjádření okresnímu výboru, jako výkonnému orgánu okresního zastupitelstva. Okresní výbor se svým kladným či záporným vyjádřením předkládal žádost okresnímu zastupitelstvu, který definitivně rozhodoval o tom, zda žádost bude postoupena Zemskému výboru v Praze či nikoliv. Po vyjádření Zemského výboru byla žádost buď postoupena Zemskému sněmu k dalšímu vyjádření a schválení, nebo byla vrácena zpět se žádostí o doplnění chybějících údajů.

Cesta k osamostatnění obcí byla tedy trnitá a trvala i několik let, jak tomu bylo například v případě Vranova (viz inventář), ale i samotného Holoubkova a dalších obcí. Zatímco v okrese rokycanském se mluví velmi málo o místních zastupitelstvech a místních starostech - a pokud ano, tak zpravidla místní zastupitelstva fungovala jen jako součást obecního zastupitelstva spojených obcí, kam místní obce vysílaly svého prvního radního a několik dalších volených členů, v soudním okrese Zbiroh byl všem katastrálním obcím formálně přiznán statut obce a v nich fungující místní zastupitelstva byla rovněž de facto uznána, ovšem s nižšími a omezenými pravomocemi, které se zpravidla pohybovaly kolem správy místního rozpočtu a obecního majetku a vypisování místních přírážek. Právní subjektivitu však měla jen obec vyššího stupně, založena dle zákona o obecním zřízení.

Hlavními objektivními kritérii při schvalování samostatnosti obcí v roce 1850 bylo několik předpokladů. V prvé řadě automaticky samostatnost získávala města královská, která se zpravidla stávala i sídly nových okresů, dále bývalá města poddanská a obce, v nichž bylo sídlo panství, dále obce, v nichž byla škola a fara. Zpravidla rovněž rozhodoval i počet obyvatel a jejich ekonomická síla (příjmy do obecní poklady, rozsah obecního majetku – pozemků, budov, lesů apod.). Katastrálními obcím, které byly připojeny k jiným obcím, byl přiznán statut jednoho radního a zvolených členů, kteří působili v obecním zastupitelstvu v obci, k níž byli připojeni.

Žádost o osamostatnění z roku 1875

Dne 26. června 1875 projednal okresní výbor ve Zbiroze “žádost spojených obcí Medoujezda

a Holoubkova za odloučení od sebe a zřízení každé z těchto obcí o sobě.”³ Okresní výbor se k ní vyjádřil kladně, neboť o odloučení Holoubkova od Medového Újezda nemělo námitky i samotné obecní zastupitelstvo v Medovém Újezdě, a doporučil je k dalšímu vyjádření vyššímu orgánu, tedy okresnímu zastupitelstvu. Zdá se, že i okresní zastupitelstvo ve Zbiroze doporučilo tuto žádost postoupit Zemskému výboru, ale tam se zase celý proces zastavil. Další osud této žádosti není nám znám, ale z jednání obecního výboru ve Zbiroze z 15. května 1878 vysvítá, že obce Medový Újezd a Holoubkov byly spojenými obcemi.⁴ Situace se začala vyjasňovat kolem roku 1880, kdy okresní výbor jednal o stížnosti na starostu obce Holoubkova, “že proti zkoumání obecních účtů překážky v cestu klade...” V této stížnosti se již mluví o starostovi, ačkoliv se i v tomto případě mohlo jednat o místního starostu čili radního. **Ale na schůzi okresního výboru, konané dne 17.3.1881,** v níž se jednalo o žádosti Holoubkova o povolení vybírat 32% přírážku, **se již mluví o “nové obci Holoubkova,”**⁵ což lze vysvětlit tak, že žádost Holoubkovských z r.

3 Zápisy Okresního výboru Zbiroh z 26. června 1875, kart. 1, SOkA Rokycany

4 Zápisy Okresního výboru Zbiroh z 26. června 1875, kart. 1, SOkA Rokycany

5 Zápisy Okresního výboru Zbiroh ze dne 17.3.1881, kart. 2, SOkA Rokycany

1875 byla konečně Zemským sněmem schválena a obec uznána za samostatnou. **Lze tedy konstatovat, že koncem roku 1880 nebo zač. roku 1881 došlo k založení samostatné obce Holoubkova se samostatným obecním zastupitelstvem, i když kronika Holoubkova uvádí, že se Holoubkov stal samostatnou obcí roku 1876.**⁶

Průmysl v Holoubkově

Nejstarší zmínka o hutích v Holoubkově pochází z roku 1505. Tradice hutnictví a strojírenství setrvala v Holoubkově řadu nepříznivých okolností (dopad třicetileté války, kdy Holoubkov zcela zpustl), však díky tomu však předcházely pohnuté časy sice krátkého, ale důrazného působení pruského podnikatele B. H. Strousberga na Zbirožsku (1868-1875), které mělo velmi neblahé hospodářské následky na celou oblast.

V Holoubkově, o němž první písemná zmínka pochází z roku 1379, kvetlo železářství již od 16. století. První zmínka o zdejších hutích pochází z roku 1505. V době třicetileté války byla obec i hutě a hamry tak zničeny, že se Holoubkov na několik desetiletí uváděl jako ves pustá. Až koncem 17. století s obnovením provozu hutí se Holoubkov znovu připomíná jako osídlená osada o počtu několika hutnických rodin.

Zajímavý osud měla zde vybudována Ringhofferova vagónka, patřící pruskému podnikateli B. H. Strousbergovi, vybudována zač. 70. let 19. stol., vyrábějící vagony pro ruské dráhy, která však pro Strousbergově krachu brzy na to zanikla a místo ní byla roku 1886 vybudována celulózka firmy "Schoeller a comp.", zaměstnávající přes 200 dělníků. Továrna zanikla uprostřed světové hospodářské krize v roce 1930 a o práci přišlo na 300 dělníků. Měla kovářskou, zámečnickou, truhlářskou a lakýrnickou dílnu. Před vyhlášením konkursu na majetek dr. Strousberga zaměstnávala 400-700 lidí.⁷

V r. 1880 najal a v r. 1885 koupil Strousbergovy železářny v Holoubkově, v Dobřívě a ve Strašicích Maxmilián Hopfengärtner, který záhy obnovil a rozšířil výrobu, takže v místě pracovalo až tři sta dělníků a řemeslníků.

Zajímavé zprávy o aktivitách holoubkovských dělníků z vagónky se dochovaly v písemnostech Okresního úřadu Hořovice. Tak v r. 1875 se zmiňuje jakýsi dělnický předák Antonín Blommer z Chomutova, který přesídlil do Holoubkova, který pracoval v místní vagónce, však brzy na to propuštěn. V důsledku krachu Strousbergova podnikání na Zbirožsku došlo v této oblasti k silným dělnickým nepokojům nejen mezi cizími dělníky (zejména Italy), ale i mezi místním dělnictvem, neboť dělníci byli propouštěni z práce a dlouhodobě jim nebyly vypláceny ani mzdy. Svědčí o tom i telegram ze dne 29.10.1875, dle něhož byla do Holoubkova odeslána vojenská asistence v síle 450 mužů k potlačení očekávaných nepokojů, která v následujícím hlášení je precizována na 500 mužů.⁸ Obdobná vojenská asistence byla odeslána i do Zbiroha. Podle dalších hlášení okresního hejtmanství panovala mezi dělnictvem v Holoubkově a v Dobřívě velká bída, která nutila dělnictvo k vystěhovalectví. V listopadu 1875 např. odcestovalo 40 dělníků na stavbu bavorské dráhy; stejný počet dělníků odešel i ze Strašic a Dobříva. Odešlo dalších 250 dělníků, ale podle hlášení úřadu bylo v místech Holoubkov, Dobřív a Strašice dalších 800 nezaměstnaných. Postupně po částečném uklidnění nepokojů byly koncem r. 1875 stahovány i vojenské asistence, malé jednotky byly ponechány ještě v Holoubkově a ve Zbiroze. Zřejmě nejhorší situace byla v Holoubkově, kde se koncem roku 1875 očekávalo propuštění z vagónky 150 dělníků. V hlášení okresního úřadu se upozorňovalo, že mezi dělnictvem na Zbirožsku v důsledku Strousbergova krachu hrozil hlad, který by však mohl být

⁶ Kronika obce Holoubkova I, str. 26, AO Holoubkov, SOKA Rokycany

⁷ Presid. Spisy OkÚ Hořovice, zpráva z 13.2.1876

⁸ Presidiální spisy O. h. Hořovice, SOKA Beroun

zažehnan dobrou úrodou brambor.

Nepokoje v souvislosti s krachem Strousbergova podnikání za čas utichly, část dělnictva ze soudního okresu Zbiroh se vystěhovala za prací za mořem (do Spojených severoamerických obcí, jak se tehdy uvádělo), část do okolních závodů (např. do dolů ve Vejvanově).

Stručně z historie Holoubkova

V roce 1861 byla v Holoubkově postavena parní pila.

V roce 1861 byla vybudována "Česká západní dráha" z Prahy do Plzně a Bavor. V Holoubkově byla zřízena železniční zastávka, které se brzy stala významnou obchodní komunikací nejen pro místní průmyslové závody, ale také pro rozvoj turistiky, neboť se Holoubkov díky své vynikající poloze stal záhy oblíbeným místem výletníků zejména z Prahy. "Od roku 1880, píše kronikář, stal se Holoubkov oblíbeným a čteně navštěvovaným místem výletním. Velké množství hostů, někdy až 300, tráví zde celé jaro, léto i podzim..." Patřil mezi ně i c.k. ministr veřejných prací Ing. Karel Marek, který postavil v Holoubkově roku 1909 vilu, kvůli němž stavěl v Holoubkově o jednu týdně i rychlík.

Za zmínku stojí i zpráva o tom, že v roce 1879 schválil císař udělení komandérského kříže papežského řádu sv. Silvestra obchodníkovi dřívím z Holoubkova Janu Brabcovi.

Ve dnech 16.-17.8.1884 proběhla v Holoubkově slavnost odhalení pamětní desky Karlu Sladkovskému za přítomnosti čelných českých představitelů politického života.

V r. 1884 hlásil okresnímu úřadu farář z Mýta, že občan Karel Řehák z Holoubkova byl stoupencem socialismu, který se dne 23.11.1884 zúčastnil v Plzni schůzky se známým socialistou Karlem Reinerem.

V Holoubkově kromě známého strojírenského závodu a vagónky byla v provozu také továrna na výrobu celulózky, kde podle hlášení okresního úřadu měla být dne 22.12.1888 zastavena práce a všech 200 dělníků mělo být propuštěno.

Dne 28.9.1889 byla otevřena škola v Holoubkově.

Volby a činnost obecního zastupitelstva od r. 1892

Podle první dochované knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva nejdéle vládnoucím starostou v Holoubkově byl František Lang, který se uvádí 21. srpna 1892. V uvedeném roce mělo obecního zastupitelstvo 12 členů, mezi něž se uvádí i František Zenke (I. radní), Musil, Jos. Cígler, Martin Adamec, Jan Vildman, Josef Pěnkava, Jan Holeš, K. Plos, Jakub Mařík (radní).

V roce 1895 (27.5.1895) dvanáctičlenné zastupitelstvo se starostou Františkem Langem tvořili členové Jakub Mařík, Martin Adamec, Jan Holeš, Jan Vildman, Karel Plos, Josef Pěnkava, František Mašek a další, mezi nimiž i dva členové s virilním hlasem a to jeden člen zastupující továrnu - celulózku zv. "Elbemühl Schoeller comp." (Jindřich Pelikán) a druhý zastupující velkostatek Zbiroh (K. Oktabec). Zpravidla šlo o jmenované osoby, které se mohly rekrutovat i ze samotných členů obecního zastupitelstva. Přesný počet členů obecního zastupitelstva se nedá zjistit, neboť v zápisech není nikde uveden, ale soudě podle počtu obyvatel obce dle sčítání lidu z r. 1890, je údaj o dvanácti členech správný.

Dne 22. ledna 1899 byla projednána volba nového obecního zastupitelstva a schválení odborů hospodářského a chudinského a k jmenování policejního komisaře a 2 dozorců k porážce dobytka.

Starostou obce byl znovu zvolen František Lang, členy zastupitelstva byli Fr. Zenke (radní), Fr. Bělohávek, K. Oktabec, Fr. Hanzelín, Karel Plos, Martin Adamec (radní), Josef Brož, Antonín Kunc. Virilní hlasy zastupovali Eduard Bělohávek (velkostatek) a Dominik Mráz

(továrnu Elbemühle). Zapisovatelem byl jmenován František Dvořák aj.

Volby 1.1.1900

Starostou obce byl František Lang, členy obecního zastupitelstva Martin Adamec (radní), K. Oktabec, Fr. Zenke (radní), Fr. Dvořák (radní), Dominik Novák, J. Pelech?, Fr. Hanzelín, Josef Brožík, K. Plos, Frant. Bělohávek, Fr. Kunc.

Volby 12. října 1902

Rovněž při volbách konaných dne 12. října 1902 byl starostou zvolen rolník František Lang (rolník), I. radním rolník Martin Adamec, II. radním Jan Holeš, mistr truhlářský a III. radním František Bělohávek, řezník. Za členy obecního zastupitelstva byli zvoleni: Matěj Königsmark, Dominik Novák (obchodník), Jindřich Pelikán (správce celulózky), František Bělohávek (řezník), Kašpar Oktabec (nadlesní na panství Zbiroh), Martin Adamec, Fr. Kunc (slévač), Martin Cígler (obchodník), Josef Riedl (hostinský), Jan Holeš (modelářský mistr), Eduard Bělohávek (zámečnický mistr), členem obecního zastupitelstva byl rovněž zástupce virilního hlasu továrníka Maxmiliána Hopfengärtner.

Volby 10.12.1905

I při těchto obecních volbách došlo k významné změně v obci. Starostou byl zvolen 8 hlasy (z 12) účetní zbirožských železáren a majitel domu v Holoubkově František Václav.

I. radním byl 12 hlasy zvolen František Lang (bývalý starosta), II. radním rovněž 12 hlasy rolník Martin Adamec a III. radním řezník František Bělohávek. V obecním zastupitelstvu se objevuje kromě starosty jediný nový člen a to MUDr. Arnošt Podroužek. Na schůzi obecního zastupitelstva, konané 1.3.1906 byli schváleni i členové komise zdravotní, nakažové (zvířat), stavební, revizoři účtů a obecní policejní dozorce.

Při volbách dne 8.2.1909 byl na další volební období 1909-1911 starostou zvolen opět 12 hlasy František Václav, prvním radním František Bělohávek, druhý radním Matěj Königsmark, dílovedoucí, třetím radním Martin Cígler, obchodník. Mezi členy obecního zastupitelstva se objevují noví členové. K členům patřili: D. Novák, A. Frühauf, Ed. Bělohávek, J. Holeš, Jos. Likař, A. Sýkora, J. Pelikán, Kašpar Oktabec.

Dne 25.3.1912 z neznámých důvodů se vzdal starostenského úřadu dosavadní starosta František Václav. Funkci starosty převzal jeho první radní Fr. Bělohávek, kterému předchozí starosta předal kromě pokladny a vkladních knížek v celkové částce 5753 korun 98 haléřů i následující úřední knihy, jejichž některé názvy jsou záhadné. Jednalo se o *“jednací protokol, inventář obecního jmění, protokolní kniha, rozpočty, roční účty, ubytovací protokol, trestní protokol, kniha účtů, deník příjmů a vydání obecních, deník vydání školních, deník ústavu chudých, kniha poplatníků přírážek, místopis popisných čísel, úmrtní zápis, jateční protokol, kniha cizích příslušníků, kniha přírážek, knihy otisků, stavební protokol a kniha pohřebního vozu.”* Bohužel chybí k nim časový rozsah. Z tohoto seznamu lze soudit, že nový starosta převzal *“protokolní knihu”* čili jen jednu knihu zápisů ze schůzí patrně z roku 1892, ve které se pokračovalo i za jeho éry.

Ještě na schůzi obecního zastupitelstva, konané dne 21.6.1912 se František Václav uvádí jako první radní, ale v následující schůzi z 19. srpna 1912 již uvádí jako starosta s následujícími členy obecního zastupitelstva: M. Königsmark, Adolf Vinš, Anton Frühauf, Jindřich Pelikán, Josef Pech, Josef Riedl, Eduard Pelikán, MUDr. Arnošt Podroužek, Kašpar Oktabec, Dominik Novák a František Václav.

21. srpna 1892 jednalo obecní zastupitelstvo o postavení nového obecního domku pro

strážníka a pro “šupárnu” za 1550 zl.

10. února 1894 jednalo obecní zastupitelstvo o účelu darovaného domku čp. 93 pro veřejné účely; dárce si vymínil, že musí sloužit pro “bezplatné umístování zcela chudobných příslušníků obce Holoubkova a pro sepisování úředních listin”.

Dne 14.5.1894 byla projednána žádost místního podnikatele a majitele železáren Maxe Hopfengärtnera o zřízení “telegrafního spojení na zdejší poštu” a s tím, že by měla finančně přispět i obec. Avšak obec neprojevila zájem o tento projekt, neboť “místní železniční telegrafní stanice dostatečně vyhovuje” (zápisy 14.5.1894, č. inv. 1)

Žádost Holoubkova z r. 1895 o vyloučení obce z obvodu okresního soudu a okresního zastupitelstva Zbiroh a připojení k okresu Rokycany

První žádost byla schválena na zasedání obecního zastupitelstva dne 27. 5.1895. Uvádělo se v ní mj.: “Uváživ místní komunikační, obchodní i teritoriální poměry obce Holoubkova k dosavadnímu okresu Zbirožskému a k sousednímu okresu Rokycanskému, usnází se obecní zastupitelstvo na tom, aby obecní představenstvo jménem obecního výboru domáhalo se vyloučení obce Holoubkova z okresu Zbirožského a přivtělení k okresu Rokycanskému” s tím, že to je i přáním veškerého obyvatelstva (dle sčítání lidu r. 1890 měl Holoubkov 801 obyvatel). Proti této žádosti se postavilo okresní zastupitelstvo Zbiroh, zástupce velkostatku Zbiroh i zástupce Železáren Maxe Hopfengärtnera, kteří podpořili stanovisko okresního zastupitelstva, že by odpadnutím Holoubkova okres zbirožský byl finančně citelně dotčen a nebyl by i nadále schopen jako okres existovat.

Hned po vzniku Československa a to na své schůzi dne 1.3.1919 se obecní zastupitelstvo jednohlasně **rozhodlo znovu podat návrh na vyčlenění Holoubkova z okresu Zbiroh a na připojení k soudnímu a zastupitelskému okresu Rokycany**. O této žádosti jednalo obecní zastupitelstvo i na další své schůzi dne 31. března 1919. Podepřelo ji argumenty, že do Rokycan je mnohem kratší, snadnější a rychlejší spojení jak po železnici, tak i po silnici, že vzdálenost do Rokycan je jen 8 km, v Rokycanech jsou i další úřady, které občané navštěvují (např. okresní hejtmanství), konají se tu týdenní trhy, do Rokycan jezdí do středních škol desítky žáků z Holoubkova atd., zatímco do Zbiroha je třeba k vyřízení úřední záležitosti věnovat celý den. Rovněž tato žádost, jejíž vyřízení trvalo několik let, byla zamítnuta.

28. prosince 1897 byla na jednání obecního zastupitelstva projednána žádost městečka Mýta o zřízení okresního soudu v místě. Obecní zastupitelstvo s tím souhlasilo.

28. srpna bylo jednáno o ustavení obecního strážníka s ročním služným 250 zl. a každoročním příspěvkem 20 zlatých na ošacení. Podmínkou bylo, aby byl svobodný ve stáří do 40 let.

OZ Rokycany projednalo a schválilo dne 27.1.1898 žádost obecního výboru v Holoubkově z 27.5.1897 o vyloučení z okresu Zbiroh a připojení k okresu Rokycany- lepší a kratší spojení, častěji občané navštěvují Rokycany. OZ uznalo námítky OZ Zbiroh za bezpodstatné. Návrh byl přijat. (OZ Rokycany 27.1.1898)

Dne 14.5.1905 jednalo obecní zastupitelstvo na slavnostní schůzi “ku pokynu okresního výboru zbirožského byl jmenován čestným občanem obce Holoubkova nejvyšší maršálek (král. Českého) kníže z Lobkovic v Praze čestným členem obce Holoubkova”. Stalo se tak na počest jeho 70. Narozenin. Stal se tedy druhým čestným občanem obce po místním podnikateli Maxu Hopfengärtnerovi, kterému obecní zastupitelstvo rovněž poskytlo čestné občanství.

Dne 12.7.1909 projednalo obecní zastupitelstvo návrh Okresního soudu Zbiroh, který by za příslušný poplatek konal jednou měsíčně úřední den pro obce Mýto, Holoubkov, Těškov a Medový Ujezd. Obecní zastupitelstvo s tím souhlasilo. Rovněž se opět jednalo o rozdělení obvodu Okresního soudu Zbiroh a o zřízení Okresního soudu v Mýtě.

Dne 10.8.1909 byl usneseno koupit 3 petrolejové lampy systému "Washington" každá o svítivosti 200 svíček pro osvětlení obce. Každá lampa stala 135 K.

První světová válka

Z dochovaných archivních dokumentů nelze si udělat přesný obraz činnosti obecního zastupitelstva v době první světové války; zřejmě největší tíha byla v obecní aprovizaci čili v zásobování obyvatelstva potravinami. Vzhledem k tomu, že v místě železářny Maxe Hopfengärtnera byly důležitým zbrojním podnikem, nebyl Holoubkov postižen mobilizacemi tak jako jiné venkovské a čistě zemědělské obce, a rovněž zásobování bylo vzhledem k této skutečnosti plynulejší.

V době první světové války padlo na bojištích 16 mobilizovaných holoubkovských občanů ve službách c.k. rakouské armády. Pomník padlým byl odhalen dne 7.8.1927. Na tomto pomníku byla po osvobození v r. 1945 zasazena i pamětní deska se jmény 10 občanů, kteří se stali obětmi fašistické okupace.

Po vyhlášení samostatnosti

Dne 25. října 1918 "zemřel zdejší továrník Max Hopfengärtner, sloup němectví a 28. října měl pohřeb; jak se okolnosti někdy shodují...", píše holoubkovský kronikář. Ostatky M. Hopfengärtnera byly dráhou odvezeny do Žitavy, kde byl zpopelněn. "Sotva se občané navrátili z nádraží, kamž byl zemřelý dovezen Přinesl železniční zřízenec Jan Adamec na obecní úřad telegram od "Národního výboru" z Prahy, že Rakousko kapitulovalo...Obecní strážník Ant. Frühauf tuto radostnou zprávu po obci vyhlásil. Nastal jásot, lidé plakali radostí, zpívány byly hymny, vyvěšeny prapory.

Těsně po vyhlášení samostatnosti byl v obci ustaven "národní místní výbor", o jehož krátkém působení nevíme zhora nic. Jen na schůzi obecního zastupitelstva, konané dne 13. listopadu 1918 se činí zmínka o tom, že do obecního zastupitelstva byli přizváni (zřejmě kooptováni) i dva členové místního národního výboru a to Josef Oberdörfer a František Vinš. Na této schůzi byli přítomni starosta obce Fr. Bělohávek, M. Königsmark, Fr. Václav, Dominik Novák, Josef Riedl, František Kasík, Josef Pech. K. Oktavec a Fr. Vinš.

Volby v červenci 1919

O obecních volbách v Holoubkově se dozvídáme stručné záznamy jen ze zasedání obecního zastupitelstva. V červenci se konaly v obci volby do obecního zastupitelstva. Voleni byli:

Za sociálně demokratickou stranu: Josef Riedl, hostinský (starosta), Petr Škoda, zámečnický (I. náměstek), členy zastupitelstva: Matěj Königsmark, dílovedoucí, Václav Volf, modelář, Josef Suchý, dělník, Josef Ineman, soustružník, Karel Cígler, natěrač, Josef Cígler, soustružník, František Kasík, slévač, Josefa Adamcová, manželka železničního zřízence a Josef Pech, rolník,

Za Občanský klub: Záleský Prokop, listonoš (II. náměstek), členy zastupitelstva: Josef Lang, rolník, Ing. Emanuel Veselý, technický úředník a Martin Cígler, obchodník.

Na schůzi konané dne 11.7.1919 předal odstupující starosta Fr. Bělohávek novému starostovi Josefu Riedlovi obecní pokladnu a všechny vklady v bankách a ve spořitelnách. Není však uvedeno, jaké úřední dokumenty převzal. Na následující schůzi, konané 23.7.1919 byli zvoleni

členové jednotlivých komisí – finanční, školní, zdravotní, stavební, chudinské, sociální péče a policejní.

29. září 1922 jednalo obecní zastupitelstvo o zavedení elektrického osvětlení v obci. K tomu byla zřízena “elektrárenská komise”, která měla za úkol vyhlásit výběrové řízení. K tomu později byl vybrán Západočeský elektrárenský svaz.

Volby 11. října 1923

Volby starosty obce se zúčastnilo již 15 členůobecního zastupitelstva. Starostou byl zvolen 14 hlasy Josef Riedl, jeho prvním náměstkem Jan Rottenborn, druhý Matěj Königsmark, třetím Suchý Josef, radními pak byli zvoleni Vittík Martin a Josef Suchý.

Obecní zastupitelstvo tvořili:

Josef Riedl, starosta, František Rain, Josef Kasal, Josef Cígler, Václav Soukup, František Egermajer, Josef Čermák, Matěj Ineman, Matěj Königsmark, Josef Suchý, Jan Rottenborn, Anna Čermáková, Alois Plos, Martin Vittík, Aloisie Hochmanová.

Kronikářem byl jmenován Josef Kugler, učitel holoubkovské školy.

Dne 25. srpna 1925 byl za zemřelého starostu Josefa Riedla (1. srpna) zvolen 12 hlasy starostou dílovedoucí Alois Plos s roční odměnou 1200 Kč, obecním tajemníkem byl schválen Rottenborn s roční odměnou 2400 Kč.¹⁰

Volby v r. 1927

26. října 1927 byly konány volby do 15členného obecního zastupitelstva, v nichž kandidovaly tři politické strany. Volby vyhráli sociální demokraté s 307 hlasy a 9 mandáty, Občanský blok dostal 153 hlasů a 5 mandátů a národní socialisté 31 hlasů a 1 mandát. Starostou byl opět zvolen Alois Plos, dílovedoucí Škodových závodů, místostarostou František Vinš, úředník v.v., radními Matěj Königsmark, Staněk Jan a Suchý Antonín.

Volby v r. 1931

Dne 27. září 1931 se konaly obecní volby. V obci kandidovaly 3 politické strany, z nich dostaly:

Sociálně demokratická strana 278 hlasů a 9 mandátů

Národní socialisté 64 hlasů a 2 mandáty

Občanský blok 142 hlasů a 4 mandáty.

Zvoleni byli za soc. dem.: Alois Plos, Václav Rain, Filip Fichtl st., Matěj Königsmark. Josef Ineman, Jan Rotenborn, Rudolf Černý, Josef Čermák,

Za stranu národně sociální: Prokop Záleský, Jaroslav Soukup

Za Občanský blok: František Vinš, Antonín Dvořák, MUDr. Václav Laštovka a Josef Kasal.

Na schůzi obecního zastupitelstva, konané dne 31. října byl starostou zvolen Alois Plos, náměstkem František Vinš, členy rady byli zvoleni Matěj Königsmark, Fichtl Filip a Prokop Záleský.

Dne 4. února 1932 byl přestěhován obecní úřad do nového obecního domu.

V roce 1932 hrozivě vzrostla nezaměstnanost v obci. Po zrušení celulózky a propuštění 300 dělníků, nastalo další propouštění v továrně Maxe Hopfengärtnera, kde v listopadu roku 1932 z 240 dělníků pracovalo jen 10 dělníků.

V červnu r. 1934 byla provedena elektrizace obce.

¹⁰ Čerpáno z knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva, AO Holoubkov, č. inv. 2, SOkA Rokycany

Spolky působící v Holoubkově

Občanská beseda s odborem divadelním v Holoubkově od r. 1875

Dělnicko-vzdělávací spolek "Osvěta" pro Holoubkov a okolí od 1897

Odbor Ústřední Matice školské pro Holoubkov a okolí 1902-1938

Okrašlovací spolek v Holoubkově od r. 1885

Beseda Sladkovský pro Holoubkov a okolí od 1898

Rybářský spolek

Spolek dam pro vystavění katolické kaple v Holoubkově 1900-1926

Krejcarový spolek "Doucha" od r.1886

Sportovní klub Holoubkov od r. 1924

Hokejový klub v Holoubkově

Tělocvičná jednota "Sokol" Holoubkov-Medový Újezd 1919

Dělnická tělovýchovná jednota od r. 1923

Sbor dobrovolných hasičů v Holoubkově od r. 1888

Hasičská župa podbrdská se sídlem v Holoubkově od r. 1897

Spolek vojenských vysloužilců pro Holoubkov a okolí od r.1893

Jednota kovoprůmyslového dělnictva

Svaz kovodělníků od r. 1907

Sdružení kovoprůmyslového dělnictva

Svaz úřednictva kovoprůmyslu

Spolek slévačů v Holoubkově od r. 1908

Jednota zemědělských a lesních dělníků 1940-1941

Svaz dělnictva průmyslu papírenského, lučebního a gumárenského od r. 1904

Svaz dělnictva lučebního od r. 1910

Podpůrný fond úřednictva, dílovedoucích a zřízců fy Zbirožské železářny Max Hopfengärtner v Holoubkově

Jubilejní podpůrný fond dělníků Zbirožských železáren Max Hopfengärtner v Holoubkově

Haléřový fond dělníků

Podpůrný fond úřednictva, dílovedoucích a zřízců v Holoubkově

Národní sjednocení v Holoubkově 1936

Strana národně socialistická v Holoubkově

II. Vývoj a dějiny fondu

K první úřední skartaci písemností Obecního úřadu v Holoubkově došlo na základě písemného skartačního návrhu, vyhotoveného MNV v Holoubkově dne 9.9.1952. Kromě většího množství tištěných knih (zákoník obecní, říšský, úřední listy apod.) a 65 knih z knihovny (“od různých spisovatelů”), zasáhla zřejmě tato skartace i do úřední agendy především obecního úřadu bez konkrétního uvedení vyřazených písemností do sběru – uvádí se jen, že byly “vyřazeny různé svazky” o váze asi 3 metráků do sběru.

Z 1.10. téhož roku se dochovaly další seznamy písemností, nadepsané “Seznam vyskartovaných spisů”, z něhož není zcela jasné, zda jde o písemnosti navržené do sběru a fyzicky zlikvidované nebo o písemnosti, které byly navrženy do archivu. Soudě podle dochovaných písemností v současnosti však lze předpokládat, že rozsáhlý seznam písemností, obsahující 174 položek a více jak dvě stovky evidenčních jednotek obsahuje skutečně písemnosti navržené do sběru. Mezi písemnosti archivní povahy, které v inventáři jednoznačně chybí je 8 podacích protokolů z let 1877-1943, 2 knihy příjmů a vydání obecních z let 1910-1915, 4 knihy domovského práva a jeden balík spisů z let 1872-1925, pokladní deník obecní z let 1877-1912, 2 deníky chudinského fondu z let 1871-1880 a 1903-1918, 1 kniha “poplatní a školních přorázek” z roku 1900, 1 kniha “evidenční”, 1 kniha příslušníků obce, kteří získali domovské právo jinde” z let 1901-1911, 1 kniha rozpočtů obecních 1902-1916, 1 kniha “došlých dopisů” a 1 kniha “vydaných dopisů” z let 1901-1904, 1 balík sčítacích archů (patrně ze sčítání lidu 1899), “diáře” z let 1902-1947, “různé spisy” z let 1910-1940, 1 balík voličských seznamů z let 1921-193, pozvánky na schůze rady z let 1912-1925 a mnoho dalších. Podle tohoto skartačního seznamu lze možná vystopovat i přibližný rok osamostatnění obce od Medového Újezda, neboť některé písemnosti s obecní povahou, založené nebo pocházející z roku 1877 naznačují, že neoficiální chod Obecního úřadu v Holoubkově mohl začít právě uvedeného roku a že k oficiálnímu ustavení obce došlo koncem r. 1879 či zač. r. 1880, což je pravděpodobnější.

Dne 15. prosince 1955 provedl okresní archivář Martin Švígler další skartaci, která se vztahovala na písemnosti z let 1892-1952. Písemnosti archivní povahy byly sepsány a zčásti předány téhož dne okresnímu archiváři; zbývající měly být převezeny do Okresního archivu v Rokycanech v nejkratší době. K trvalému uložení v archivu byly vybrány 3 knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva z let 1892-1926, 4 hlavní knihy obecní z let 1940-1945, 1947 a několik jednotlivých spisů. Protože tyto převzaté archiválie se v prvním skartačním seznamu z roku 1952 neobjevují, lze soudit, že písemnosti uvedené v seznamu z roku 1952 byly skutečně toho roku fyzicky zničeny. Ve skartačním seznamu z roku 1955 je uvedeno, že do sběru byly navrženy: 1 hlavní kniha pivního krejcaru z roku 1884, 1 kniha – trestní protokol – z let 1891-1910, 1 kniha příslušníků z let 1898-1930, pozvání na schůze obecního zastupitelstva a rady z let 1906-1911 (objevují se i v prvním seznamu z roku 1952), 1 kniha cizích z let 1912-1931, 2 pokladní deníky z let 1930-1950 a 1938, 2 pokladní deníky školní z let 1945-1947, 1 svazek vysvědčení o státní spolehlivosti, 2 balíky policejních přihlášek, 1 podací protokol z roku 1946 atd.

Dne 31.8.1960 provedla skartaci písemností obecního úřadu i národního výboru archivářka Věra Čížková, která převzala mj. 12 knih zápisů ze schůzí z let 1904-1950, dále knihy účetní (lesní, chudinské), 28 knih hlavních 1924-1950 a pokladní deníky obce a 4 balíky spisů z let 1954-1957. Do sběru bylo dáno 37 balíků spisů, které neměly historickou cenu.

Ke ztrátám písemností historicky zajímavých docházelo zejména v 50. letech, kdy se rozmohlo provádění skartací nikoliv v zájmu ochrany historicky cenných písemností, ale kvůli získání papíru do sběru.

Při pozdějších skartacích prováděných na MNV v Holoubkově již nebyly nalezeny další

písemnosti vztahující se k činnosti správy obce z let 1880-1945.

III. Archivní charakteristika fondu

Při uspořádání a inventarizaci fondu Archiv obce Holoubkov byl použit Metodický návod pro vyhotovování a vnější úpravu archivních pomůcek v SOA Plzeň, vydaný 11. října 1999. Fond Archiv obce Holoubkov byl uspořádán a zinventarizován v r. 2004 Petrossem Cironisem. Při vnitřní skartaci vzhledem k nepatrnému množství dochovaných písemností, byly vyřazeny v malém množství jen písemnosti, nemající žádnou historickou cenu (různé drobné účetní doklady, kopie, formuláře apod.).

Při pořádání byly vyčleněny z fondu:

1 kniha zápisů ze schůzí Sboru dobrovolných hasičů Holoubkov z let 1930-1951

1 role průmyslových projektů Železáren Maxe Hopfengärtnera v Holoubkově.

IV. Rozbor obsahu fondu

Písemnosti fondu Archivu obce Holoubkov jsou dochovány značně torzovitě a to jak knihy, tak i aktový materiál. Naštěstí před ztrátou či nevědomím fyzickým zničením byly uchráněny jen knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva z let 1892-1945, Zápisy obecní rady jsou dochovány ve dvou knihách od r. 1923 do r. 1945. Zápisy z jednotlivých komisí – až na komisi finanční – se bohužel nedochovaly. Poměrně dobře jsou dochovány evidenční knihy obyvatelstva, tedy knihy domovských listů a knihy vojenské, z nichž část, vzhledem k tomu, že časově přesáhla rok 1945, kdy vznikl národní výbor, je uložena ve fondu MNV Holoubkov. V tomto fondu je z téhož důvodu uložena i kronika obce, založena v r. 1930 a jedna hlavní kniha obce. Aktový materiál z let (1875) 1887-1945 je uložen v jednom kartonu a obsahuje jen torza úřední agendy obce.

K nejcennějším písemnostem bezesporu náleží zápisy ze schůzí zastupitelstva a rady, které pro svou důležitost jsou zařazeny do I. kategorie, dochované evidenční knihy patří do II. kategorie a ostatní písemnosti (finanční knihy a aktový materiál) do III. kategorie.

Ke studiu historie obce, která v 2. polovině 19. století podala dvě žádosti o osamostatnění, bezprostředně souvisí především zápisy ze schůzí Okresního zastupitelstva a Okresního výboru Zbiroh, jež jsou součástí fondu OZ Zbiroh.

V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky

Fond Archivu obce Holoubkov uspořádal a inventář zpracoval prom. hist. Petros Cironis na jaře r. 2004

V Rokycanech 30.5.2004

Petros Cironis, prom. hist.

Příloha č. 1

Použité prameny a literatura

- Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva a rady
Kronika obce, díl I.
Cironis Petros a kol.: Holoubkov 1379-1979, Stráž Plzeň 1978, 40 stran
Kolektiv: 40. Výročí osvobození Holoubkova sovětskou armádou, tisk Stráž Plzeň 1985, 12 stran
Antonín Hora: Historie obce Holoubkova 1379-1945, 115 stran + fotopříloha
Antonín Hora: 40 let budování socialismu a životního prostředí v Holoubkově, rukopis uložený ve Státním okr. archivu v Rokycanech (odborná knihovna)
Cironis Petr, Vladimíra Týcová: Čsl. legionáři v Rusku, v Itálii a ve Francii 1914-1919, vyd. Státní okresní archiv Rokycany v r. 2000, 85 str. + fotopříloha
Cironis Petros: Na demarkační linii, vyd. ONV Rokycany v r. 1990, tisk: Jihočeské tiskárny, Týn nad Vltavou, 64 stran + fotopříloha
Cironis Petros: První světová válka a Rokycansko. Svědectví kronik. Seznam padlých.. vyd. ONV Rokycany, tisk. NADAS Praha 1989, 167 stran
Kolektiv autorů: Politický a školní okres rokycanský, knihtiskárna Jos. B. Zápotočného v Rokycanech 1898
Kolektiv: Rokycansko v boji proti fašistickým okupantům 1939-1945, vyd. Muzeum Dr. B. Horáka v Rokycanech v r. 1995, 97 stran
Palacký František: Místopis král. Českého 1843, Praha 1848
Retrospektivní lexikon obcí Československé republiky, Praha 1978
Zevrubný popis rozdělení království českého, Praha 1854

Příloha č. 2

**Protokol
sepsaný při mimořádné schůzi obecního zastupitelstva v Holoubkově na oslavu 86letých
narozenin J. V. císaře a krále Františka Josefa I. 18.VIII.1896**

Jednání

Pan starosta zahájil slavnostní schůzi řečí, kterou zakončil:

“Pánové, naplnění jsouce bezměrnou oddaností, věností a láskou k svému milovanému císaři a králi Františku Josefovi I., žádám by projevem k vzácnému výročí 86letých narozenin Jeho Veličenstva náš nejoddanější hold provoláním “Sláva” a vysloviti vřelé přání, aby Bůh ráčil žehnati J. V. na dlouhá léta a po vítězném boji popřáti ráčil J. V. těšiti se blahého míru a nové spolupráce národů rakouských.”

Obecní zastupitelstvo povstavše, vyslechlo tento projev a provolalo třikrát nadšeně slávu J. V.

V obci okrášleny domy prapory.

Po obci podniknuta sbírka pro sirotky po padlých vojínech ve prospěch okresního válečného fondu zbirožského, za kterýmž účelem vyhotoven sběrací arch s prosbou, aby k účelu tomuto věnována také částka na místo osvětlení přibytků, k čemuž obec věnovala 50 K.

Obecní zastupitelstvo zúčastnilo se korporativně slavných služeb Božích v Mýtě.

Z Zemského pomocného spolku Červeného kříže pro král. České zakoupen pamětní list v ceně 10 korun

Přítomni: Starosta: František bělohlávek

K. Oktabec, František Václav, Jan Holeš, Fr. Kasík, Havlíček, Dominik Novák, Horfreiter? (virilní hlas Železáren Maxe Hopfengärtner v Holoubkově.¹¹

Příloha č. 3

Schválení instrukcí jednotlivých odborů obce Holoubkova v r. 1899

Dne 30. dubna 1899 byly obecním výborem schváleny instrukce pro jednotlivé odbory - pro odbor hospodářský, chudinský, pro policejního dozorce (komisaře). pro dozorce k porážkám dobytka a pro obecního strážníka. Velmi zajímavé jsou instrukce pro obecního strážníka, které cituji dle knihy zápisu:

Za účelem omezení přechastých příchodů komediantů, kolotoče, šlejfířů a kolovrátkářů do obce zdejší byl stanoven následující poplatek za jeden den počínaje 1. června 1899:

Komediant:	30 krejcarů
Kolotoče	1 zlatý
Šlejfíř	20 kr.
Kolovrátkář	5 kr.

Byl schválen rovněž poplatek za dovážení chleba a zeleniny z jiných obcí a to:

Za chleba: za každý příjezd do Holoubkova	10 kr.
Za zeleninu: za každý příjezd	5 kr.
Za mléko: za každý příjezd	5 kr.

Schváleny byly rovněž pokuty za polní a lesní puch:

za 1 košík trávy pokuta	20 kr.
za 1 nůši trávy pokuta	50 kr.
za 1 snop obilí	1 zl.
za drhnutí obilí za litr dle odhadu škody	20 až 40 kr.
za poškození ovocného stromu od	1 do 20 zl.

¹¹ Zápisy ze schůzi Obecního zastupitelstva Holoubkova ze dne 18.8.1916, AO Holoubkov, č. inv. 2, SOkA Rokycany

za zcizení 1 kůlu od ovocného stromu	50 kr.
za zcizení 1 jablka neb hrušky neb švestky ze stromu	10 kr.
za husu ve škodě přistiženou	20 kr.
za nedovolené pasení kozy	50 kr.

“Pakliby obecnímu strážníku nebylo možné husy na škodě postižené zabavit a k obecnímu domku k uzavření dohnati, dostačí také, když v témž případě zjistí majitele těch samých a tohoto ku zapravení pokuty u obecního úřadu oznámí.

Každé uzavření zabavených husí ohlásí strážník ihned dotyčnému jich majiteli s upozorněním na to, že se vypadající pokuta během 12 hodin u obecního úřadu zapraviti má, a nestane-li se tak, že zabavené husy po této době ve veřejné dražbě prodány a výtěžek této dražby po srážce pokuty, krmiva a obsluhy, majiteli těchto husí doručena bude.

Jelikož jest nutně třeba opatřiti dvoje opisy veškerých dnes projednaných a schválených instrukcí pro jednotlivé odbory, rozhodnuto věnovati k účelu tomuto úhrnnou částku per 10 zlatých r.č., což odpovídá asi 20 kr. práce za arch.”¹²

Příloha č. 4

Zápis o schůzi slavnostní obecního zastupitelstva v Holoubkově dne 3.XI.1918

Starosta obce přivítav přítomné členy obecního zastupitelstva ve schůzi, jež se odbyvala první v našem československém státě, přednesl následující projev:

Vážení občané,

Náš odvěký sen stal se skutečností! Československý národ je osvobozen(Po době tři set let konečně nadešel den, kdy zase vstupujeme do řady svobodných národů.

V tomto velebném okamžiku dějin, kdy začínáme novou budoucnost, patří první dík padlým hrdinům českým na všech bojištích Evropy, náš pozdrav žijícím hrdinům legionářům ve Francii, Rusku a Itálii, kteří mají lví podíl na nesmrtelném díle českého osvobození.

Naši osvoboditelé Masaryk a Willson nesmí býti zklamáni ve svém přesvědčení, že dobyli svobody lidu, který dovede sám sobě vládnouti. Ani jediným rušivým činem nesmějí býti zkaleny nynější veliké okamžiky, ani jediný z nás nesmí se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnouti stín na čisté jméno národa.

Každý z nás musí bezvýhradně šetřiti všeho, co jinému je svato. Svobody osobní i majetku soukromého nesmí býti dotčeno.

Podrobme se bezvýhradně rozkazům Národního výboru! Ve vzrušení nesmírném, v jakém tom dnes celý národ, scházíme se poprvé k slavnostnímu zasedání obecního zastupitelstva, abych Vám přednesl první zákon, vydaný Národním výborem a další ustanovení od okresní hospodářské rady a spolu Národního výboru okresního.”

Čtení přípisu Okresního národního výboru a Okresní hospodářské rady ve Zbirově,¹³ jenž obsahoval první zákon Národního výboru.

Posmrtná vzpomínka vzdána Maxu Hopfengärtnerovi, továrníku zde, jenž byl čestným občanem zdejší.

Starosta zakončil schůzi slovy: “Zvu a prosím vás bez rozdílu stavu a povolání, bez rozdílu politického smýšlení, semkněte se v řady ke společné a povznášející práci ba obrození velké budoucnosti našeho národa. Nazdar!”

NB.-K návrhu pana Františka Václava vyslovuje se důvěra panu Adolfu Hopfengärtnerovi, aby zůstal nadále v obecním zastupitelstvu jako osvědčený činovník.

Starosta: Podpis chybí.

František Václav, K. Oktabec, Jan Holeš, Fr. Kasík, A. Königsmark¹⁴

¹² Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva č. inv. 1, AO Holoubkov, SOkA Rokycany

¹³ Po 28. říjnu 1918 byl učiněn pokus o ustavení ONV a Okresní hospodářské rady ve Zbiroze, které neměly zákonný podklad, proto záhy přestaly jako takové fungovat.

¹⁴ Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva Holoubkova, č. inv. 2, SOkA Rokycany

Příloha č. 5

Protokol o schůzi obecního zastupitelstva v Holoubkově konané dne 23. července 1919

První tuto schůzi zahájil starosta obce s následujícím prohlášením:

“Scházíme se dnes poprvé po volbách, abychom zahájili svou činnost, jsme zvoleni na podkladě nejširšího volebního práva a to doufám že bude naší povinností, abych, za co občanstvo na nás vložilo, pilně a svědomitě plnili. Tou snahou bude jako starosty obce, aby za podpory a souhlasu vašeho obec přivedl do výše na jaké býtí má; snaha naše směřovati musí v prvé řadě zvelebiti školství, za druhé zdravotnictví, které jak viditelno v posledním čase v obci pokulhává, za třetí postaviti obec vždy na řádný finanční rozpočet, ku kterému si přejeme, aby i širší kruhy obyvatelstva jako poplatnictva mohli býtí spolu účastny tím, že budou zastoupeny v komisích, který bude za povinnost o plánech finančních rozhodovati.

Povinností starosty bude, bych pečoval, aby práce komisí svěřené v čas byly vyřízeny a vedle toho, ti pánové, kteří budou pověřeni referencí v těchto komisích, by mne podporovali a svoje povinnosti řádně a svědomitě plnili.

Protože chceme mítí obec spravedlivou, nestrannou ve švech věcech jak hospodářských tak politických, ujistujeme zároveň občanstvo že chceme pro jeho blaho vždy pilně a svědomitě pracovati.

Řídíce se názory věhlasného presidenta Masaryka, že jaká bude obec, takový že bude i stát, musíme se všichni přičiniti bez rozdílu politických stran, aby jeho sláva stala se skutkem, aby i naše obec přispěla skutky vyřčené samým presidentem republiky.

Vzpomínám zároveň při příležitosti této naší chrabré armády – jak našich proslavených legií, tak našich chrabrých pluků, které za svobodu vlasti krváceli, které svými životy osvobození vlasti naší vykoupily; též posmrtnou vzpomínku vzdávám těm, kteří na poli slávy hrdinně padli, nebo jim jsme povinni a díkem zavázáni v prvé řadě za naše osvobození. Tímto považují schůzi za zahájenou a přikročíme k dennímu pořádku.”

Inventář

Čís. inv.	Obsah	Časový rozsah	Čís. kartonu
I. Knihy správní			
	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	2.6.1892-10.12.1905	
	Tamtéž: Zápisy ze schůzí místní školní rady v Holoubkově	9.6.1905-5.4.1905	
	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva	19.2.1906-7.8.1926	
	Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (Viz fond MNV)	10.12.1916-14.11.1944	
	Kniha zápisů ze schůzí obecní rady	8.11.1923-20.11.1934	
	Kniha zápisů ze schůzí obecní rady (Viz fond MNV)	10.1.1935-26.1.1945	
	Kniha zápisů ze schůzí obecní finanční komise (viz MNV č. inv. 16)	23.5.1923-7.3.1944	
Evidenční knihy			
	Kniha příslušníků obce (Viz MNV č.23)	1896-1945	
	Kniha příslušníků obce (Viz MNV č. 24)	1901-1947	
	Kniha vydaných domovských listů (Viz MNV č. 25)	1891-1945	
	Kniha cizích příslušníků	1860-1915	
	Přihlašovací kniha mužstva v záloze a evidence stálých dovolenců	1877-1889	
	Přihlašovací kniha pro zeměbrance	1891-1932	
	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze (Viz MNV č.26)	1913-1945	
	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze	1932-1939	
	Kniha poplatků za ubytování vojska	1901-1921	
	Inventář obecního jmění	1908-1911	
	Inventář obecního jmění, inventář pozemků a veřejného statků	1926	
	Inventář obecního jmění, inventář pozemků a veřejného statků	1934-1043	
	Parcelní protokol	1907	
Pamětní knihy a kroniky			
	Kronika obecní (Viz MNV č. 33)	(1914)1930-1973	
Finanční knihy			
	Kniha účtů	1901-1911	
	Hlavní kniha obce	1938-1939	
	Hlavní kniha obce	1940-1941	
	Hlavní kniha obce	1942-1943	
	Hlavní kniha obce (Viz MNV č. inv.59)	1944-1945	

II. Spisy

Vojenské záležitosti

Seznamy osob odvodem povinných, statistika ubytování vojska v obci	1924-1938	1
---	-----------	---

Evidence obyvatelstva

Domovské právo (získání domovského práva, hlášení o pobytu, vystěhování apod.)	1887-1944	1
--	-----------	---

Finanční záležitosti

Rozpočet příjmů a vydání obce	1906	1
Inventář domova "Hitlerjugend" v Holoubkově	27.3.1945	1

Stavební záležitosti

Stavební věci (kolaudační protokoly tzv. zámečku čp. 86 z r. 1890 a 1900, přestěhování kříže, přemístění kantýny a výstavba truhlářské dílny v závodě Maxe Hopfengärtnera)	1890-1940	1
---	-----------	---

Elektrifikace obce	1927-1941	1
--------------------	-----------	---

Doprava

Stavba a údržba silnic (stavba nové silnice Holoubkov-Těškov - 3 stejné situační plánky o vykoupěných pozemcích, stavba silnice na hrází Holoubkovského rybníka), osvětlení ulic plynovými lampami aj.	1897-1941	1
--	-----------	---

Kultura

Oznámení o pořádání prvního okružního letu v Čechách	1912	1
--	------	---

Základní údaje o fondu

Název fondu	Archiv obce Holoubkov
Značka fondu	AO Holoubkov
Časový rozsah	(1860) 1880 - 1945
Počet evidenčních jednotek:	17 (16 knih a 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	24
Rozsah v běžných metrech:	0,36
Stav ke dni:	1.5.2004
Archivní fond zpracoval:	Petros Cironis, prom. hist.
Pomůcku sestavil:	Petros Cironis, prom. hist.
Počet stran:	23
Počet výtisků:	6
Schválil:	Mgr. Hana Hrachová